

Riktlinjer för nämnden för personer med funktionsnedsättning för biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen inom nämndens ansvarsområde

ANTAGEN AV NÄMNDEN FÖR PERSONER MED
FUNKTIONSNEDSÄTTNING 2023-06-20 §161
DNR: NF 2023/00157–1.2.3

Riktlinjer dnr: NF 2021/00121-1.3.2 antagen av nämnden för
personer med funktionsnedsättning den 27 maj 2021 § 111
upphävs.

Innehåll

1. Allmänt om bistånd enligt socialtjänstlagen.....	3
2. Kommunens ansvar för medborgare.....	6
3. Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet.....	8
4. Övriga bestämmelser att ta hänsyn till	9
5. Bistånd i ordinärt boende.....	13
5.3 Bistånd till barnfamiljer	17
5.4 Kontaktperson.....	19
5.5 Sysselsättning.....	20
5.6 Kvalificerad tillsyn av övervakande karaktär Fel! Bokmärket är inte definierat.	
5.7 Övrigt stöd i ordinärt boende	20
6. Korttidsplats inom socialpsykiatri	21
7. Bostad med särskild service.....	22
8. Särskilt boende inom äldre nämndens verksamheter.....	24

Program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
Policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
Handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
Riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

1. Allmänt om bistånd enligt socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag som ger Västerås stad stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. I lagen anges målen för verksamheten och vilka resultat som ska åstadkommas men i regel inte hur detta ska uppnås. Bistånd enligt socialtjänstlagen kan endast utföras inom Sverige.

Vissa begrepp och principer som ska vara vägledande för individuellt inriktade insatser framgår i lagstiftningen. Verksamheten ska bland annat präglas av en helhetssyn som beaktar individens totala situation och omgivning. Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande vid handläggning av ett enskilt ärende. Det innebär att det är den enskilde själv som bestämmer om han eller hon ska ta emot erbjudande om en viss social tjänst.

Målgrupp och ansvarsområde för nämnden för personer med funktionsnedsättning

Enligt 5 kap 7 § Socialtjänstlagen skall ansvarig nämnd verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring ges möjlighet att leva som andra.

Nämnden för funktionshindrade ansvarar för personer som inte fyllt 65 år och som har rätt till bistånd enligt riktlinjen till följd av en funktionsnedsättning. Därtill ansvarar nämnden ekonomiskt för allt boendestöd oavsett ålder på personer som beviljas biståndet. Äldrenämnden ansvarar ekonomiskt för all hemtjänst oavsett ålder.

Äldrenämndens ansvar

Äldrenämnden ansvarar enligt beslut (dnr 2014/369-ÄN) för följande områden för personer som fyllt 65 år: all hemtjänst, korttidsplatser, växelvård, särskilt boende, dagverksamhet samt hemsjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Personer yngre än 65 år med demenssjukdom

Äldrenämnden ansvarar även för alla demensverksamheter såsom dagvård, korttidsplatser och särskilt boende även för personer under 65 år med demenssjukdom.

Personer med utvecklingsstörning som tillhör personkretsen enligt 1 § LSS, och som får en demenssjukdom, oavsett ålder, faller under nämndens för funktionshindrade ansvar.

Socialtjänstlagen 4 kap 2 §

Bistånd som avses i 4 kap 2 § socialtjänstlagen ger en kommunbefogenhet att ge enskilda bistånd i de fall kommunen anser det ändamålsenligt. Dock utgör inte ett sådant bistånd en rättighet som enskilda kan kräva. Ett biståndsbeslut avseende 4:2 socialtjänstlagen som går den enskilde emot, kan enbart bli föremål för laglighetsprövning enligt kommunallagens (1991:900) bestämmelser. Med en laglighetsprövning avses att rätten endast kommer att pröva lagligheten av beslutet och inte dess lämplighet såsom vid förvaltningsbesvär.

Syfte med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar och att medborgarnas ansökningar ska behandlas lika och att omfattning bedöms på samma sätt oavsett handläggare.

Riktlinjerna utgår från socialtjänstlagen. Riktlinjerna förhåller sig till aktuell rättspraxis, förarbeten till gällande lagar och bindande föreskrifter från Socialstyrelsen.

Riktlinjerna är vägledande och gäller aldrig utan undantag. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det dock alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats.

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag som ger Västerås stad stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. I lagen anges målen för verksamheten och vilka resultat som ska åstadkommas men i regel inte hur detta ska uppnås.

Till socialtjänstens uppgifter hör ~~dock~~ att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot hjälp eller en insats.

Den enskilde som på grund av fysiska, psykiska, sociala och/eller existentiella behov behöver hjälp och stöd i den dagliga livsföringen och som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt socialtjänstlagens 4 kap 1 § rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Socialtjänsten får aldrig ta över ansvaret från den enskilde utan arbetet skall inriktas på att den enskilde i möjligaste mån behåller ansvaret eller tar tillbaka ansvaret för den egna situationen. Insatserna syftar till att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats, vård och stödformer som kan komma i fråga.

Vid bedömning av vilken insats som kan komma ifråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad (prop. 00/01, RÅ 1986 ref 175).

Informationsskyldighet

Biståndshandläggare ska informera om utbudet av övriga relevanta samhällstjänster såsom mötesplatser/träffpunkter, dagverksamheter, anhörigstöd, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster. Informationsskyldigheten gäller även till personer som har behov av insatser men inte är motiverade att ta emot stöd genom biståndsbedömda insatser.

Tidsbegränsning och uppföljning

Enligt handläggning och dokumentation inom socialtjänsten anses det vara lämpligt att tidsbegränsa besluten om behovet av insatserna antas kunna förändras över tid. Däremot anses det mindre lämpligt att tidsbegränsa andra former av insatser, exempelvis beslut om särskilt boende.

- Biståndsbeslut, förutom dem som avser särskilt boende, ska tidsbegränsas regelmässigt.
- Biståndsbesluten ska följas upp i god tid innan det upphör att gälla.

Omprövning av gynnande beslut

Ett gynnande beslut som inte är tidsbegränsat eller försett med återkallelseförbehåll, får inte ändras trots att väsentligt förändrade förhållanden föreligger. Trots att en enskild person som beviljats en insats fått en väsentligt förändrad situation bedömer Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) att en tillsvidare beviljad insats inte kan återkallas.

Förvaltningslagen (2017:900) § 37 slår fast att beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part får ändras till den enskildes nackdel endast om

- det framgår av beslutet eller de föreskrifter som beslutet har grundats på, att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas,

- tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, eller
- felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

2. Kommunens ansvar för medborgare

Bosättningskommun

Med bosättningskommun avses i 2 kap. 3 § Socialtjänstlagen den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller annan kommun om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen.

Det är bosättningskommunen som ansvarar för stöd och hjälpinsatser för enskilda oavsett om han eller hon tillfälligt eller under en längre tid vistas i en annan kommun. Det kan exempelvis gälla vid semestrar när man vistas i sin sommarstuga under olika perioder av året.

Vistelsekommun

Personer har rätt till stöd och hjälpinsatser vid vistelse under en kortare tid i en annan kommun, till exempel vid semester eller vistelse i ~~sommarstuga~~ fritidsboende under olika perioder under året (prop. 2010/11:49 s. 32).

Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.

Ansökan om bistånd inför flytt till annan kommun

En person, som önskar flytta till en annan kommun och till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där utan att inflyttningskommunen bistår med behövliga insatser, får hos den kommunen, enligt 2 kap. 8 § socialtjänstlagen, ansöka om sådana insatser.

En sådan ansökan skall behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Det förhållandet att den sökandens behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid bedömningen av ansökan. På begäran av inflyttningskommunen är hemkommunen skyldig att bistå med den utredning som kan behövas för bedömningen av ansökan. En prövning ska först göras om personen tillhör dem med rätt att söka bistånd i en annan kommun. Om den enskilde tillhör gruppen görs en sedvanlig biståndsbedömning i enlighet med inflyttningskommunen riktlinjer. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna görs ett avslag där motiveringen framgår.

Lagen om mottagande av asylsökande LMA

För personer över 18 år gäller lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA 1994:137) där Migrationsverket ansvarar för logi och ekonomiskt stöd (bostadsersättning, dag ersättning och särskilt bidrag 13 § LMA) till vissa särskilda grupper. Även andra insatser som är kopplat till logi är Migrationsverkets ansvar, exempelvis hemtjänst och bostadsanpassning. Insatser kopplat till ekonomi och logi hänvisas till den förläggning den enskilde bor på. Insatser som inte är kopplade till logi eller ekonomiskt bistånd, exempelvis ledsagning, kan bli kommunens ansvar enligt 4 kap 1 § SoL.

Kommunens ansvar för insatser till EU/EES medborgare

Rätten till fri rörlighet inom unionen och rätten till likabehandling är två grundläggande principer i EU-rätten.

Det s.k. rörlighetsdirektivet innehåller bestämmelser om rätten till inresa och vistelse i andra medlemsstater för samtliga EU-medborgare.

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. Rätten till likabehandling vid ansökan om bistånd är inte lika långtgående för alla EU/EES-medborgare.

Rätten till bistånd

För socialtjänsten innebär EU-rättens likabehandlingsprincip att en EU/EES-medborgare eller familjemedlem som bedömts ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till bistånd på samma villkor som svenska medborgare.

Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där det tillfälligt vistas har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt.

Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall.

Nordiska medborgare

I den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster finns bestämmelser som påverkar de nordiska ländernas lagstiftning om socialt bistånd och sociala tjänster.

Medborgare i ett nordiskt land som lagligen vistas tillfällig eller är lagligen bosatt i ett annat nordiskt land, ska likställas med landets egna medborgare när landet tillämpar lagstiftning som omfattas av konventionen. Likställdheten gäller för allt socialt bistånd och alla sociala tjänster.

Personer som är bosatta i Sverige men vistas utomlands

När en person som ansöker om bistånd vistas utom landets gränser utan att vara bosatt utomlands, har högsta förvaltningsdomstolen uttalat att det inte betyder att hemkommunen er fri från ansvar enligt SoL (RÅ 1987 ref 174).

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2010 instiftades lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagen ersätter lagarna om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Lagen innehåller främst utökade rättigheter för samer, sverigefinnar och tornedalingar, men även minoriteterna judar och romer ges ett visst ökat inflytande.

Förvaltningsområden

Västerås stad är en av fler kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att enskilda har rätt att använda finska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet i Västerås. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till Västerås stad.

Om den enskilde använder finska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska. Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.

3. Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet

Enligt 5 kap. 10 § socialtjänstlagen ska ansvarig nämnd erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk, eller äldre, alternativt som stödjer en närstående med funktionshinder.

Det förekommer att barn under 18 ger omfattande stöd eller hjälp till föräldrar eller syskon. Barn under 18 år faller inte in under bestämmelsen i 5 kap 10 § socialtjänstlagen. Dessa barn behöver givetvis någon form av stöd, men detta regleras inom ramen för Socialtjänstlagen 5 kap 1 § samt enligt hälso- och sjukvårdslagen, HSL (2017:30) 5 kap 7 §.

Närstående är enligt lagen den som vårdas. Anhörig den som stödjer och vårdar den närstående.

Utgångspunkten för biståndsbedömningen är den som vårdas och den anhöriges behov av avlastning i omvårdnadsarbetet. Det är den som vårdas som får beslut om insatsen.

4. Övriga bestämmelser att ta hänsyn till

Barnkonventionen

FN konventionen om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter, oftast kallad barnkonventionen, blev svensk lag 1 januari 2020. Lagstiftningen är det främsta instrumentet för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och barn som kollektiv. Lagstiftningen ska främja och skydda barnets rättigheter på ett effektivt sätt.

Det skärper kraven på att leva upp till barnets rättigheter genom att den systematiska prövningen av barnets bästa ska utredas och belysas i kommunens samtliga ärenden och beslut.

Föräldrar med funktionsnedsättningar som behöver stöd

När en person med funktionsnedsättning som har vårdansvar för barn ansöker om bistånd enligt socialtjänstlagen är det viktigt att beakta behovet och utformningen av insatsen även ur ett barnperspektiv. Ur ett barns perspektiv är det angeläget att begränsa antalet personer som ger omvårdnad, stöd och service i den enskildes hem.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Myndigheter vars verksamhet berör barn samt andra myndigheter inom socialtjänsten är enligt socialtjänstlagen skyldiga att genast anmäla till individ- och familjenämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att den behöver ingripa till ett barns skydd. Denna skyldighet omfattar även verksamhet enligt LSS. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan olika verksamheter bryts. Anmälan ska göras till individ- och familjenämnden för utredning av barnets behov och situation.

Barnrättsperspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i FN:s barnkonvention. Barnkonventionen blev svensk lag 1 januari 2020. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnkonventionens viktigaste budskap handlar om att barn är rättighetsbärare och ska respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet.

- Alla barn har lika värde och samma rättigheter. Barn får inte diskrimineras i förhållande till vuxna eller andra grupper av barn, och ska skyddas mot diskriminering.
- Barnets bästa ska komma i första hand, vid alla slags åtgärder och beslut som rör barnet. All planering och alla beslut ska innefatta prövning av barnets bästa.
- Alla barn har rätt till livet och att få utvecklas till en trygg individ.
- Respekt för barnets åsikter.
- Barn har rätt att föra sin egen talan, att bli tagna på allvar och bli lyssnade på.
- Barn ska ges möjlighet till inflytande i de frågor som rör dem.
- Barn har ingen skyldighet att ha eller bilda sig en egen åsikt och ingen kan tvinga barn att avslöja sina tankar eller åsikter, med det får inte finnas hinder för barnet att få uttrycka dem.

Föräldrars gemensamma ansvar

Barnets föräldrar har det grundläggande ansvaret för barnets utveckling. Konventionen understryker att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling och att även föräldrarnas ska följa principen om barnets bästa i sin föräldraroll.

När en åtgärd eller insats rör ett barn ska beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Bestämmelserna är avsedda att stärka barns ställning och innebär att när en åtgärd eller en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Lag om valfrihet (LOV) vid stöd i ordinärt boende

Biståndshandläggaren ska sakligt och objektivt informera om aktuella utförare av tjänster enligt LOV. För hemtjänst, boendestöd, ledsagarservice och avlösarservice har den enskilde rätt att välja vilken utförare som ska utföra den beviljade insatsen.

Om den enskilde (eller företrädare) inte vill eller inte kan välja utförare, ges uppdraget till någon av de kommunala utförarna. Den enskilde har rätt att byta utförare.

Vald utförare ska verkställa beställda insatser inom 24 timmar från mottagen beställning.

Vid omval kontaktar den enskilde biståndshandläggaren. Biståndshandläggaren kontaktar innevarande samt ny vald utförare. Byte sker efter att biståndshandläggare har fått information om att den enskilde vill ha en förändring. Uppsägningstiden är en vecka från det att biståndshandläggaren har fått vetskap om att byte ska ske. Byte av utförare sker 7 vardagar efter den enskildes omval.

Insatser vid hushållsgemenskap

Enligt äktenskapsbalken har makar ett gemensamt ansvar för hem och barn och ska i samråd verka för familjens bästa. Det innebär att hemmets skötsel som att städa, handla, laga mat och liknande uppgifter är makarnas gemensamma ansvar.

Finns flera personer i hushållet ska samtligas förmåga att kunna utföra hushållsgemensamma insatser bedömas i utredningen.

Om båda makarna/sammanboende har gjort en ansökan om bistånd, utreds behovet för var och en.

De ska alltid ha varsitt beslut om båda har ansökt om insatser. Om bara den ene har behov avslås ansökan med hänvisning till att man hjälps åt i en hushållsgemenskap.

- Tid vid hushållsgemenskap: en sammantagen bedömning görs när ett sammanboende par har ansökt om insatser. Behovet utreds för var och en, och tiden för insatsen fördelas på båda.

Finns barn i hushållet tas även hänsyn till detta, dvs. vad man till exempel kan kräva av en 15 åring att själv utföra av dessa sysslor.

Brukarinflytande

Brukarinflytande innebär att den enskilde stort inflytande över insatsen, hur stödet ges samt vid vilken tidpunkt detta ska ske.

Brukarinflytande gäller de insatser som finns inom biståndsbeslutet.

Utföraren ska ha sådan flexibilitet, så att den enskilde med kort varsel kan byta insatser. Tidsramen kan dock inte förändras utan nytt biståndsbeslut.

Brukarinflytandet avseende omfördelning av insatser

Beslut om insatser för dagliga behov avseende personlig omvårdnad, kan inte omfördelas till färre dagar än vad biståndsbeslutet avser.

Föräldrabalken

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har liksom andra vårdnadshavare ansvar enligt föräldrabalken för barns omvårdnad och trygghet.

Vårdnadshavaren ska svara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Föräldraansvar för ett barns omvårdnad måste bedömas vara mer omfattande ju yngre barnet är. En fyraåring t ex bedöms normalt klara av vissa moment i sin dagliga livsföring på egen hand såsom att klä av och på sig själv, äta samt i viss mån sköta sin hygien. Däremot bedöms en fyraåring inte kunna lämnas utan tillsyn under mer än kortare stunder, varför omvårdnadsbehovet inte kan sägas vara helt obetydligt.

Socialtjänstens ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Bistånd från socialtjänsten kan komma i fråga först i andra hand i förhållande till andra samhälleliga hjälpformer t ex vårdbidrag.

God man

God man, enligt föräldrabalken 11 kap., är till för personer som på grund av sitt hälsotillstånd behöver stöd och hjälp med att ta hand om sin ekonomi eller hjälp med rättsliga frågor. En god man kan utses att företräda en viss person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande, behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person utan att dennes rättshandlingsförmåga begränsas. Detta innebär att en god man endast är hjälpande hand och hela tiden är beroende att höra med sin huvudman vad denne vill.

Förvaltare

Förvaltare, enligt föräldrabalken 11 kap., utses av tingsrätten för den som på grund av sjukdom, psykisk störning eller försvagat hälsotillstånd, inte kan vårda sig själv eller sin egendom och det inte är tillräckligt med hjälp från god man. Den enskildes rättshandlingsförmåga kan begränsas beroende på förvaltarens uppdrag. Förvaltare kan i dessa fall besluta på den enskildes vägnar utan att ha samtycke.

Anhörigbehörighet

Den 1 juli 2017 infördes vissa behörighetsregler i föräldrabalkens 17 kapitel, nämligen Anhörigas behörighet att rättshandla i vissa fall. Anhörig får, utan fullmakt, företräda en familjemedlem som är över 18 år. Anhörigbehörigheten inbegriper vanliga åtgärder som gäller den dagliga livsföringen.

Anhörigbehörigheten gäller när den enskilde saknar beslutsförmåga, det vill säga att kunna förstå relevant information, överväga sina alternativ och fatta ett beslut baserat på dessa överväganden. Det är den anhörige som ska bedöma om den enskilde saknar beslutsoförmåga.

Behörigheten gäller om den situation som avses i första stycket har inträffat sedan den enskilde har fyllt 18 år.

Anhörigbehörigheten gäller inte i frågor som redan sköts av: god man, förvaltare eller framtidsfullmaktshavare.

Framtidsfullmakt

Bestämmelserna om framtidsfullmakt regleras i lag (2017:310) om framtidsfullmakt. En framtidsfullmakt är en fullmakt som den enskilde kan ge åt en eller flera personer för att företräda den enskilde om denne på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ta hand om sina angelägenheter.

Fullmakten börjar gälla när den enskilde inte längre har förmåga att hantera sina angelägenheter såvitt dessa rymms inom framtidsfullmakten. Oförmågan måste vara varaktig. Fullmakten kan gälla personliga eller ekonomiska angelägenheter.

Samverkan

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvård ska kommunen tillsammans med landstinget regionen upprätta en samordnad individuell plan, SIP. Planen upprättas tillsammans med den enskilde. SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att den enskildes samlade behov tillgodoses.

5. Bistånd i ordinärt boende

5.1 Boendestöd

Nämnden för personer med funktionsnedsättning ska tillhandahålla bistånd i vardagen, för den som har en varaktig funktionsnedsättning, om det behövs för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå.

Målgrupp

Målgruppen för bistånd inom verksamheter riktade till personer med psykisk funktionsnedsättning för nämndens ansvarsområde, definieras enligt nedan utifrån Nationell psykiatrisamordning (SOU 2006:5):

”En person har en psykisk funktionsnedsättning om hen har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna skall vara en konsekvens av psykisk störning”.

Målgruppen för insatsen boendestöd, inom nämnden för personer med funktionsnedsättning definieras enligt nedan:

- Personer med omfattande och varaktig psykisk funktionsnedsättning, exempelvis psykosjukdom, personlighetsstörningar och allvarigare affektiva syndrom.
- Personer med psykisk funktionsnedsättning i kombination med missbruksproblematik
- Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
- Intellectuell funktionsnedsättning

Personer som har behov av stödjande och motiverande insatser efter exempelvis stroke, tumörsjukdom eller andra tillstånd med kognitiv svikt, tillhör inte målgruppen för boendestöd. De ska få behovet tillgodosett genom hemtjänst.

Boendestödets avgränsning gentemot hemtjänst

Boendestöd är ett återhämtningsinriktat och/eller kompenserande stöd för den enskilde, medan hemtjänsten utgör ett praktiskt stöd för den som inte uppnår en skälig levnadsnivå av andra orsaker. Dessa orsaker är ofta av fysisk eller praktisk karaktär. Det är behovet hos den enskilde som avgör vilken insats som beviljas.

Insatsen avslutas om den enskilde inte deltar aktivt vid genomförandet av boendestödet. I dessa fall bör den enskilde ges information om annat bistånd, t ex hemtjänst.

Enligt Socialstyrelsen termbank är boendestöd ett bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende. Till särskilda målgrupper hör bl.a. personer med funktionsnedsättning eller missbruksproblem. Boendestödet anpassas till den enskildes behov av och möjligheter att utveckla ett normalt vardagsliv.

Avgränsningar i boendestödet

I boendestödet ingår inte att arbeta med någon form av terapeutisk behandling såsom stödsamtal enskilt eller i grupp.

Uppföljning

Boendestödet beviljas inledningsvis i en mindre omfattning. Uppföljning av beslut sker vid behov, dock minst vartannat år.

Mål med insatsen boendestöd

Målet för boendestödets insatser till målgruppen är att det ska ge den enskilde ett kvalificerat stöd för att minimera och kompensera effekten av funktionsnedsättningen, tills den enskilde kan fungera mer självständig.

Boendestödet bedöms utifrån den enskildes sammantagna livssituation och bygger på den enskildes självbestämmande. Den enskildes mål för insatsen ska klart framgå i utredning och bedömning.

Syfte med insatsen boendestöd

Boendestödet kännetecknas av sociala och motiverande, pedagogiska, utåtriktade och återhämtande aktiviteter där den enskilde är delaktig i stödets alla processer.

Boendestödet ska befrämja återhämtning genom ett stödjande och motiverande förhållningssätt. Återhämtning innebär att boendestödet och den enskilde arbetar sida vid sida tills den enskilde uppnår sitt mål med insatsen. Insatsen avslutas när den enskilde inte har behov av stödet längre.

- Vägledning/stöd i syfte att öka den enskildes utveckling till personlig autonomi, oberoende och integritet.
- Skapa struktur som underlättar för den enskilde i vardagen, och som leder till ökad självständighet och en bättre fungerande tillvaro.
- Kompenserande insatser för enskilda personer med intellektuell begåvningsnedsättning, där syftet med boendestöd är kompenserande snarare än återhämtande.

Boendestödets innehåll

Insatsen kan beviljas för vardagssituationer i vardagen och närmiljön, samt för att stödja och motivera den enskilde att upprätthålla informella och formella kontakter. Exempelvis kontakter med myndigheter, vårdgivare, arbetsgivare samt informella sociala relationer

- Stöd i hemmet med att genomföra praktiska uppgifter.

o Om behovet hos den enskilde överstiger mer än ett tillfälle per dag i dagligt stöd, bör övervägande göras om boendestöd är en adekvat insats för den enskildes behov.

- Vägledning/stöd i att behålla och skapa nätverk och motverka isolering.

- Vägledning/stöd för att kunna bygga upp och få en fungerande social tillvaro och öka den enskildes möjligheter till gemenskap och delaktighet i samhället.
- Socialt och medmänskligt stöd vid nödvändiga kontakter hos vårdgivare och myndigheter, till sysselsättning psykiatri / dagverksamhet.
 - *Genom att vara ett stöd på vägen till och från, och under möte om den enskilde behöver det.*
- Boendestöd kan även beviljas för stöd och motivation att organisera sig i socialt liv, genomföra fritidsaktiviteter, delta i föreningsliv samt exempelvis delta i aktiviteter på träffpunkt/sysselsättning.
 - *En rimlig omfattning kan bedömas uppgå till två tillfällen per vecka för insatser av utåtriktad karaktär.*

Växlande behov

De olika delarna i boendestödet avseende vardagliga situationer eller utåtriktade socialt stödjande insatser, kan variera över tid. Detta innebär att den enskilde i en period kan ha behov av enbart stöd i hemmet alternativt enbart vägledning/stöd, till perioder med behov av både stöd i hemmet och vägledning/stöd parallellt med varandra.

Tillfälligt behov av omvårdnad och praktisk hjälp ska utföras av boendestödet vid försämring i måendet, utan att den enskilde ska behöva ansöka om hemtjänst. Vid varaktig förändring i behovet bör en ny behovsbedömnings göras.

Boendestödet kan kombineras med hemtjänstinsatser där behovet har varaktig karaktär av personlig omvårdnad.

Kognitivt stöd

Den enskildes behov av kognitivt stöd bör alltid beaktas utifrån möjlighet till en ökad självständighet. Detta kan exempelvis tillgodoses i form av personförskrivet hjälpmedel. Biståndshandläggaren är tillsammans med boendestödet en viktig länk för att lotsa den enskilde vidare till rätt kontakter.

Hälso- och sjukvårdsinsatser

Bistånd för delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser beviljas inte inom boendestöd.

5.2 Boendestöd på distans

Vid insats som enbart gäller boendestöd exempelvis i form av påminnelse eller struktur i vardagen, gäller att insatsen i första hand ges i form av stöd på distans. Om bedömningen är att den enskildes behov fullt ut ej kan tillgodoses genom distans, ska stödet utföras med hembesök.

Det sätt som bäst tillgodoser individens behov ska väljas. Valet mellan hembesök och stöd på distans styrs av den enskildes önskan och funktionsförmågor och blir endast aktuellt då den enskilde accepterar detta.

Exempel:

- Telefon; samtal eller sms
- Digitalt genom bild- och ljudsamtal via skärm (digitalt via Teams på kundens egen utrustning)

5.3 Bistånd till barnfamiljer

Barnets bästa ska alltid beaktas vid utredning och behovsbedömning av biståndsinsatser.

Föräldraansvaret är ett helhetsansvar som åvilar barnets vårdnadshavare under alla omständigheter. Biståndsinsatser i form av hemtjänst till barnfamilj för att kompensera den ena förälderns oförmåga, är ej att betrakta som en alternativ lösning till föräldraansvaret.

En komplicerad hälsosituation hos barnet kan föranleda någon form av bistånd trots att föräldraansvaret utförs tillfullo föräldrarna.

Vid misstanke om brister i förälders omsorgsförmåga ska alltid en orosanmälan göras till individ-och familjeomsorgen.

Barnomsorg ska alltid vara förstahandsalternativet, före annat bistånd till barnfamiljer. Insatsen beviljas inte då barnomsorg finns att tillgå.

Tillfälliga insatser i barnfamilj

Insatser i barnfamiljer i form av hemtjänst gäller för vårdnadshavare som har barn under 12 år.

Insatsen kan beviljas när vårdnadshavaren blir tillfälligt sjuk eller av andra liknande orsaker inte kan ta hand om sitt/sina barn och behovet av hjälp inte kan lösas på annat sätt. Det kan innebära att förälder tillfälligt får hjälp med barnet till och från barnomsorg, samt med tillfälligt stöd i hemmet som exempelvis måltider till barnet.

Insatsen är endast avsedd för tillfälliga behov.

Stöd till person med långvarig funktionsnedsättning att sköta egna barn

En förälder med funktionsnedsättning som har rätt till hemtjänst kan även ha behov av praktiskt stöd för att självständigt ombesörja egna barns omvårdnad.

Om behovet är långvarigt görs en individuell prövning om utformningen av eventuella insatser. Insatsen ska utgöra ett praktiskt och direkt stöd till förälder att självständigt ombesörja omsorgen om barnen.

Avlösarservice till föräldrar med barn som har omfattande funktionsnedsättning

Avlösarservice kan beviljas till vårdnadshavare som har barn under 18 år med funktionsnedsättning, som medför ett omfattande fysiskt och personligt omvårdnadsbehov, där barnet/ungdomen ej bedöms tillhöra personkretsen enligt 1 § LSS.

Om behovet av avlösning i omvårdnadsarbetet runt barnet/ungdomen inte är tillgodosett, kan avlösarservice enligt socialtjänstlagen beviljas för en skälig levnadsnivå.

Med avlösarservice avses avlösning i det egna hemmet, d v s att person tillfälligt övertar omvårdnaden av barnet från föräldrar/motsvarande. Insatsen beviljas inte för barnets deltagande i regelbundna aktiviteter då det ingår i det normala föräldraansvaret.

Insatsen gäller endast barnet med funktionsnedsättning, och kan således inte nyttjas för syskon.

Avlösarservice beviljas för att ge förälder möjlighet till:

- avlösning i omvårdnadsarbetet
- utträtta ärenden/aktiviteter utanför hemmet där barnet inte kan delta
- ägna sig åt syskon till barnet med funktionsnedsättning

Avlösarservice kan inte ges under tid när vårdnadshavare inte finns i hemmet under sin arbets- eller studietid. Vid dessa tillfällen är det barnomsorg, skola eller fritidsomsorg som ska tillgodose behovet av barnets/ungdomens tillsyn.

Avgift

Insatser till barnfamiljer är avgiftsbelagda, se www.vasteras.se

5.4 Kontaktperson

Målgrupp

Behov av kontaktperson föreligger när den enskilde:

- Saknar närstående, och / eller är i avsaknad av socialt kontaktnät
- Inte själv kan ta sig ut, bryta sin isolering
- Inte själv kan bli delaktig i samhället, exempelvis med fritidsaktivitet, sysselsättning, kultur- och föreningsliv eller i andra sammanhang

Syfte

Insatsen syftar till att stödja enskilda som lever ett isolerat liv och har ett begränsat nätverk till följd av sin funktionsnedsättning, och som uttrycker en önskan om förändring av sin sociala situation.

Isolering och begränsat nätverk tolkas i detta sammanhang som att den enskilde lever ett tillbakadraget liv och är i avsaknad av närstående eller andra sociala kontakter och inte är delaktig i samhället på något sätt. Syftet är att enskild ska få stöd att genomföra aktiviteter och uppmuntras att ta egna initiativ för att knyta egna kontakter.

Bistånd i form av kontaktperson ger den enskilde möjlighet att träffa en kontaktperson som utgör ett icke-professionellt stöd under en begränsad tid. Aktiviteter utförs i närområdet.

Mål

Målet är att enskild kan bryta sin isolering och ~~kan~~ vara delaktig i samhället. Insatsen ska ha ett konkret och tydligt mål och pågå under en begränsad tid. Kontaktpersonen ska verka för att den enskilde blir oberoende av stadigvarande stöd. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå så länge behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Begränsningar i insatsen

Föreligger ett mer omfattande eller kvalificerat stödbehov kan enskild ansöka om boendestöd. Kontaktpersonen är aldrig en legal företrädare för den enskilde. Omvårdnad och skjutsning med bil ingår inte i insatsen.

Behov av kontaktperson anses inte föreligga när enskild har bistånd för kontakt med sysselsättning psykiatri, träffpunkt/mötesplats eller andra insatser såsom boendestöd/hemtjänst som syftar till att ta sig ut och bryta isolering.

Omfattning

Insatsen är ett tidsbegränsat bistånd. Insatsen beviljas med antal tillfällen per månad efter individuell bedömning.

Generellt beviljas 2 tillfällen per månad. Bedömning av omfattning av stödet sker dock alltid utifrån individuella behov.

5.5 Sysselsättning

Enligt 5 kap 7 § socialtjänstlagen ska socialnämnden verka för att människor med psykiska funktionsnedsättningar får en meningsfull sysselsättning.

Biståndsbedömd sysselsättning

Verksamheter för sysselsättning som är biståndsbedömd, riktas till personer inom målgruppen med varaktiga psykiska funktionsnedsättningar som inte erhåller stöd i detta avseende via annan huvudman/myndighet. Sysselsättningsverksamheten är målinriktad och utgår från den enskildes individuella behov.

Behovet av insatsen bedöms utifrån följande:

- den enskilde ingår i målgruppen
- att rehabilitering och återinträde på arbetsmarknaden inom överskådlig tid inte finns planerad av annan huvudman/myndighet
- att den enskilde är motiverad till insatsen
- att aktivt missbruk ej föreligger

I beslutet preciseras inte omfattning av insatsen eller vid vilken verksamhet sysselsättningen ska utföras. Det planeras tillsammans med den enskilde i verkställigheten.

Träffpunkter

Inom nämndens ansvarsområde finns öppna träffpunkter för personer med psykisk funktionsnedsättning. Dessa kan besökas utan biståndsbeslut.

5.7 Övrigt stöd i ordinärt boende

Se äldrenämndens riktlinjer avseende

- hemtjänst för personlig omvårdnad och service
- Stöd på distans
- dagverksamhet
- trygghetslarm
- avlösning för anhörig

Observera att månadsbidrag inte kan beviljas till personer under 65 år.

6. Korttidsplats inom socialpsykiatri

Korttidsplats definieras som en bäddplats utanför det egna boendet, avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.

Målgrupp för korttidsplats psykiatri

Insatsen är riktad till personer med psykisk funktionsnedsättning för nämndens ansvarsområde, definieras enligt nedan utifrån Nationell psykiatrisamordning (SOU 2006:5):

”En person har en psykisk funktionsnedsättning om hen har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna skall vara en konsekvens av psykisk störning”.

Bostad med särskild service för personer med psykisk funktionsnedsättning

Denna form av bostad är specifikt riktad till målgruppen personer med psykisk funktionsnedsättning. Bostaden ska medge personen en stödjande, trygg, strukturerad och aktiv bostadsmiljö men uppmärksamma att verksamheten varken överbeskyddar eller ställer överkrav på personen. I bostaden ska ges stöd och stimulans till ett aktivt och självständigt liv utifrån hans/hennes förmåga. Ett aktivt samarbete med landstingets verksamheter är nödvändigt. I bostaden ingår kultur- och fritidsverksamhet.

Den enskilde erbjuds en bostad med särskild service som bedöms motsvara behoven. Personer med demenssjukdom under 65 år ansvarar äldrenämnden för.

När behov av stöd, tillsyn och omvårdnad eller kraven på trygghet och säkerhet inte kan tillgodoses i ordinärt boende ska det finnas möjlighet att flytta till en bostad med särskild service.

Kriterier för att bevilja korttidsplats

Korttidsplats kan beviljas enligt nedanbeskrivna situationer och kriterier:

- Som en tillfällig lösning vid en akut situation i väntan på permanent boende i bostad med särskild service.
- Utskrivningsklara personer från sjukhuset i väntan på permanent boende i bostad med särskild service.
- Insatsen korttidsplats tidsbegränsas. Uppföljning av beslut sker var 6:e vecka av biståndshandläggare.
- Vid erbjudande om permanent bostad med särskild service avslutas beslutet om korttidsplats.
- Korttidsplats kan beviljas personer som är över 18 år.

Utförarens ansvar

Utföraren av bostad med särskild service/service/korttidsplats utser kontaktman, skriver genomförandeplan samt ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser.

Enligt socialtjänstlagen 5 kap 7 § ska socialnämnden/motsvarande verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att leva som andra.

Socialnämnden/motsvarande ska medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter hans behov av stöd. Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för dem som har behov av ett sådant boende.

Med bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen avses permanentboende i servicelägenheter, servicehus, gruppboende eller gruppboende för personer med demenssjukdom.

En bostad med särskild service kännetecknas av krav på att bostaden ska vara utformad och utrustad så att den enskilde kan leva ett så självständigt liv som möjligt. Den enskilde ska garanteras en trygg, strukturerad och aktiv bostadsmiljö, där den enskilde får stöd och stimulans att leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt utifrån förmåga.

Det stöd, den omvårdnad och de tjänster som den enskilde har behov av ska kunna erbjudas under alla tider på dygnet och det ska finnas tillgång till personal som dels kan bedöma när social eller medicinsk vård krävs samt svara för att sådan ges.

7. Bostad med särskild service

Kriterier för att bevilja permanent bostad med särskild service

Bostad med särskild service kännetecknas främst av att:

- Det är utformat och utrustat så att den enskilde kan fortsätta leva ett så självständigt liv som möjligt
- De insatser som den enskilde behöver kan ges dygnet runt
- Tillgänglig personal finns som kan bedöma när social och/eller medicinsk vård krävs, samt kan svara för att sådan ges
- God service och omvårdnad erbjuds med utgångspunkt från den enskildes behov, självbestämmande, integritet, trygghet och livskvalitet.

Bostad med särskild service i bostad är avsett för de som i den dagliga livsföringen behöver trygghet och närhet till personal samt:

- Har omfattande behov av service och vårdinsatser som inte är tillfälliga och dessa kan vara av såväl psykisk som fysisk art och/eller
- behöver tillsyn eller andra insatser under stor del av dygnet och/eller upplever en så stor otrygghet, ensamhet, osäkerhet eller oroskänsla i sitt ordinära boende att välbefinnandet hotas.

Enbart servicebehov, d v s hjälp med inköp, städning och övriga praktiska hemsysslor eller behov av att byta lägenhet motiverar inte ett bistånd med särskilt boende. Biståndshandläggaren bedömer vilken form av särskilt boende som ska beviljas. I denna bedömning ingår att så långt det är möjligt beakta den enskildes önskemål.

Den enskildes behov av individuellt stöd, omvårdnad, praktisk hjälp, trygghet, daglig social stimulans, tillsyn samt möjlighet till aktivitet utomhus är behov som ska bli tillgodosedda inom boendet. Det särskilda boendet ska tillgodose den enskildes behov av personligt stöd och service, fysiskt, psykiskt, socialt, kulturellt och existentiellt. I den särskilda boendeformen ska det ingå att personal eller annan lämplig person följer med den enskilde som har behov av det, till exempel för deltagande i aktiviteter, för att uträtta ärenden eller för besök inom hälso- och sjukvården.

I det särskilda boendet ska vidare ingå att den enskilda kan erhålla hjälp dygnet runt med sådana insatser som inte direkt kan tidplanernas i förväg, och insatser för att den enskilde ska känna sig trygg.

Hälso- och sjukvård samt rehabilitering utgör integrerade delar i verksamheten och ska vara ett stöd i den enskildes vardag.

Den enskildes eget önskemål

Strävan vid beslut om bostad med särskild service är att uppfylla den enskildes eventuella önskemål om ett specifikt boende. Det kan gälla såväl geografiskt läge som bostadens utformning. I många fall är det dock mycket svårt att inom rimlig tid uppfylla sådana speciella önskemål.

Även den enskilde som vistas på korttidsplats inom äldrenämndens verksamheter och väntar på permanent bostad med särskild service kan ha önskemål om bostad inom ett specifikt boende. Detta önskemål kan vara svårt att tillgodose. Även om den erbjudna bostaden inte utgör förstahandsvalet är fortsatt vistelse på korttidsplats inte möjligt. De alternativ den enskilde har är att flytta till erbjuden bostad eller att återvända till sin ordinarie bostad.

Om den anvisade bostaden inte utgör förstahandsvalet kan den enskilde efter inflyttning till den anvisade bostaden ställa sig i kö till bostad som motsvarar förstahandsvalet.

I avvaktan på beslut om bostad i annan kommun får den enskilde anta anvisad bostad i Västerås.

8. Särskilt boende inom äldrenämndens verksamheter

Se äldrenämndens riktlinjer avseende

- Korttidsplats
- Servicehus
- Äldreboende
- Gruppboende

Definition korttidsplats

Korttidsplats definieras som en bäddplats utanför det egna boendet, avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt. När den enskilde vistas inom sluten vård ska en vårdplanering genomföras för planering av återgång till ordinärt boende. I undantagsfall kan behov finnas av korttidsplats i direkt anslutning till akutsjukvården.

Definition särskilt boende

Särskilt boende i servicehus, ålderdomshem eller gruppboende är avsett för dem som i den dagliga livsföringen behöver trygghet och närhet till personal. Den enskilde ska ha omfattande behov av service och omvårdnadsinsatser som inte är tillfälliga.

Dessa kan vara av såväl psykisk som fysisk art och/eller behöver tillsyn eller andra insatser under stor del av dygnet och/eller upplever en så stor otrygghet, ensamhet, osäkerhet eller oroskänsla i sitt ordinära boende att välbefinnandet hotas.

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se